Carnaval als brug tussen culturen

ORANJESTAD — Aruba is de perfecte grond voor 'herculturalisatie'. Dit bleek tijdens een culturele conferentie die in december door de Caribbean University of Aruba werd gehouden. Volgens de diverse sprekers leent de samenstelling en ontwikkeling van de Arubaanse bevolking zich uitstekend voor de vorming van nieuwe culturele uitingen. Het ontstaan van het Arubaanse carnaval is daar een voorbeeld van. Circa vijftig deelnemers woonden de conferentie in Aruba Surfside Marina bij.

Het Arubaanse carnaval is een voorbeeld van wat er voor moois kan ontstaan als mensen met verschillende culturele achtergronden samen gaan leven.

"Cultuur is belangrijk voor de ontwikkeling van de mens". In haar openingsspeech legde Ingrid Kuiperdal, adjunct-directeur van de afdeling Nascholing Instituto Pedagogico Arubano (IPA) uit wat ze met herculturalisatie bedoelt. "Mensen groeien op in verschillende culturen en zijn daardoor verschillend. Om er voor te zorgen dat de mensheid groeit is het belangrijk om de culturele verschillen te gebruiken."

Herculturalisatie is het proces waarbij twee culturen die gedurende een lange periode samenleven en -werken, een nieuwe cultuur creëren. Beide culturen behouden hun eigen kenmerken, maar in de nieuwe cultuur ontstaan nieuwe gemeenschappelijke kenmerken. Beide 'oude' culturen kunnen zich met de nieuwe cultuur identificeren, omdat deze kenmerken van de oude cultuur bevat.

Volgens Kuiperdal heeft Aruba de ideale basis voor dit herculturalisatieproces, omdat hier zoveel verschillende culturen zijn. Om een land aan dit proces te kunnen laten deelnemen, zijn enkele condities nodig. Zoals het hebben van een nationale culturele identiteit en openstaan voor de invloed van andere culturen.

Tijdens de culturele conferentie kwamen zes sprekers aan het woord die op eigen wijze illustreerden wat herculturalisatie is.

TAAL

Volgens Ramon Todd Dandaré, docent Papiaments aan de IPA, is het Papiamento een Atlantisch-Creoolse taal die ontstaan is uit de slavernij. Vroeger, aldus Dandaré, moesten zowel de Nederlanders als de Portugese Joden met elkaar kunnen communiceren. Zowel zij als hun kinderen groeiden op met slaven en op die manier ontwikkelde de slaventaal zich tot een taal die nu op zowel Aruba, Bonaire als Curaçao wordt gesproken. Ook al werd de taal op straat gesproken, het duurde nog dertig jaar voordat het Papiamento op Aruba naast het Nederlands een legale status kreeg. Anno 2005 is het Papiamento nog steeds onderwerp van discussie, met name wat het gebruik betreft in het onderwijs.

MYTHE

Eugene van Erven, als onderzoeker verbonden aan het Instituut voor Cultuur en Geschiedenis in Utrecht, vertelde in zijn voordracht over mythes. Aruba heeft als nationale mythe dat de *roots* van de oorspronkelijke Arubanen, die vandaag de dag de politieke en economische macht hebben, teruggaan tot de Caquetio indianen die tussen Paraguana en Aruba migreerden. Over deze Caquetio cultuur wordt echter weinig gesproken. Over de invloeden van Latijns-Amerika, de Verenigde Staten en Nederland wordt meer gesproken. Volgens Van Erven is dat omdat deze landen voldoen aan de wereldstandaard. Hierdoor lijkt de Arubaanse culturele identiteit een mix te zijn van Latijns-Amerikaanse, Nederlandse en Amerikaanse invloeden met een licht exotische tint. De invloed van culturen dichterbij huis wordt daarmee weggedrukt.

Andere sprekers waren IPA-docent Pedro Velasquez, die over de meertalige situatie op Aruba sprak en schrijver en taaldeskundige Frank Martinus Arion, die over de literaire invloed van het Creools in het Caribisch gebied vertelde. Chiara Bollentini, professor Hispanisch-Amerikaanse literatuur aan de Universiteit van Milaan, hield een voordracht over de Latino's en Indianen in Guatemala. En psycholoog Annamaria Lammel gaf een lezing over hoe inwoners van Guadeloupe in Parijs hun identiteit proberen vast te houden.

CARNAVAL

De laatste spreker van de culturele conferentie was Frank Zaandam, directeur van de Caribbean University of Aruba. Hij boeide zijn toehoorders door een link te leggen tussen de culturele identiteit van Aruba en carnaval.

In de jaren '40, zo vertelde Zaandam, werd carnaval gevierd in San Nicolas en in Oranjestad. In de oliestad waren het de Engels-Caribische immigranten (onder andere afkomstig van St. Maarten, Grenada en Trinidad) die carnaval vierden, terwijl in de hoofdstad de blanke bevolking feestte. De invloed van het carnaval in San Nicolas was zo groot en overweldigend, dat hun manier van feesten overwaaide naar Oranjestad. Daarbij vervaagden grenzen van religie, status en geslacht. Het carnaval heeft zich volgens Zaandam ontwikkeld tot evenement waarbij creativiteit, mooie kostuums en choreografie voorop staat. "En, ook al lijkt het op het eerste gezicht niet altijd zo, de carnavalsgroepen zijn zeer georganiseerd." Hij pleitte voor een academie voor steelbands. "Aan de inzet van de bands zal het niet liggen. Maar nu moet Aruba hier klaar voor zijn en financiële steun geven."

Carnaval is volgens Zaandam niet alleen een manier van integreren op Aruba. In Nederland wordt elk jaar in Rotterdam het zomercarnaval gevierd waarbij Nederlanders en niet-Nederlanders naast elkaar staan en genieten van elkaars gewoonten.

Na zijn lezing hield Zaandam het slotwoord. Hij zei verheugd te zijn over de opkomst, van de reacties en van het discussieniveau. "De Caribbean University of Aruba wil vanaf nu elke twee jaar zo'n conferentie organiseren. In 2007 hopen we er weer te zijn."